

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/127/2005

AKCEPTACJA PRAW DLA GEJÓW I LESBIJEK I SPOŁECZNY DYSTANS WOBEC NICH

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LIPIEC 2005

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
22 października 2004 roku

AKCEPTACJA PRAW DLA GEJÓW I LESBIJEK I SPOŁECZNY DYSTANS WOBEC NICH

- ❑ Blisko połowa Polaków (46%) opowiada się za prawnym usankcjonowaniem niemałżeńskich związków gejów lub lesbijek, w których partnerzy mieliby prawa majątkowe przysługujące małżonkom. Niemal taka sama liczebnie grupa (44%) sprzeciwia się sformalizowanym związkom homoseksualistów. Przyznanie parom gejów lub lesbijek prawa do zawierania małżeństw skłonna jest zaakceptować nieco ponad jedna piąta badanych (22%), natomiast blisko trzy czwarte (72%) jest temu przeciwnych.

- ❑ Około jednej szóstej ankietowanych (16%) uważa, że pary tej samej płci powinny mieć prawo do publicznego pokazywania swojego stylu życia, natomiast więcej niż trzy czwarte (78%) jest przeciwnego zdania. Jedna piąta (20%) sądzi, że homoseksualiści powinni mieć możliwość organizowania publicznych manifestacji, większość zaś (74%) wyraża przeciwną opinię.

- ❑ Dystans wobec gejów i lesbijek mierzyliśmy za pomocą serii pytań o reakcje, jakie wzbudzałyby pełniąc różne role społeczne. Większość Polaków zaakceptowałaby geja lub lesbijkę jedynie w roli sąsiada lub sąsiadki (odpowiednio: 56% i 54%). Stosunkowo duże grupy badanych zaaprobowaliby gejów i lesbijkę w roli szefa (odpowiednio: 41% i 42%), a także współpracownika (45% i 42%). Mniej niż dwie piąte byłoby w stanie zaakceptować posła-geja (37%) lub posłankę-lesbijkę (38%). Zdecydowany opór budzą kontakty gejów i lesbijek z dziećmi. Tylko co piąty respondent nie miałby zastrzeżeń, aby gej lub lesbijka byli nauczycielami ich dziecka (odpowiednio: 19% i 21%). Jeszcze mniejsza jest akceptacja gejów i lesbijek w roli opiekunów dziecka (11% i 14%). Księżda-geja zaakceptowałoby w swojej parafii 13% Polaków. Około dwóch piątych respondentów wolałoby wcale nie kontaktować się z homoseksualistami: 43% nie toleruje lesbijek w żadnej roli, a 40% w ogóle nie akceptuje gejów.

- ❑ Respondenci postawieni w sytuacji hipotetycznej przewidywali własną reakcję na wiadomość, że ich dziecko jest homoseksualistą. Jedynie nieliczni (6%) zaakceptowałoby homoseksualizm dziecka bez zastrzeżeń. Blisko połowa (47%) pogodziłaby się z tym, ale z trudem. Znacząca grupa (38%) nie pogodziłaby się z tym i próbowałaby to zmienić. Przewidywane reakcje byłyby takie same w odniesieniu do synów i córek.

W ostatnich latach w Europie Zachodniej i Ameryce Północnej geje i lesbijki uzyskują prawa zarezerwowane dotąd dla osób heteroseksualnych. Obecnie w wielu krajach można usankcjonować prawnie związki homoseksualistów, w niektórych (Holandii, Belgii, Hiszpanii i Kanadzie) jako małżeństwa. Jednocześnie w prawodawstwie i praktyce wprowadza się zakaz dyskryminacji ze względu na orientację seksualną. Tym przemianom prawnym towarzyszą zmiany w społecznej świadomości i w publicznym dyskursie. Homoseksualizm ujawniany jest częściej niż dotąd i przestaje być przeszkodą w działalności politycznej, co pokazują kariery burmistrzów Paryża i Berlina czy ministrów w rządzie brytyjskim. Zmiany te o tyle mają znaczenie dla Polski, że żyjemy we wspólnej przestrzeni prawnej i medialnej, następuje wymiana poglądów i przyjmują się u nas niektóre wartości kształtujące życie publiczne na Zachodzie. Kwestią otwartą jest, do jakiego stopnia wpływy te dotyczą stosunku do homoseksualizmu. Nie ulega jednak wątpliwości, że sprawa ta coraz częściej staje się przedmiotem kontrowersji. Organizacje gejów i lesbijek coraz aktywniej artykułują swoje oczekiwania, co u części społeczeństwa wzbudza opory. Spektakularnym wydarzeniem, które w ostatnim czasie ujawniło strony sporu, była Parada Równości w Warszawie.

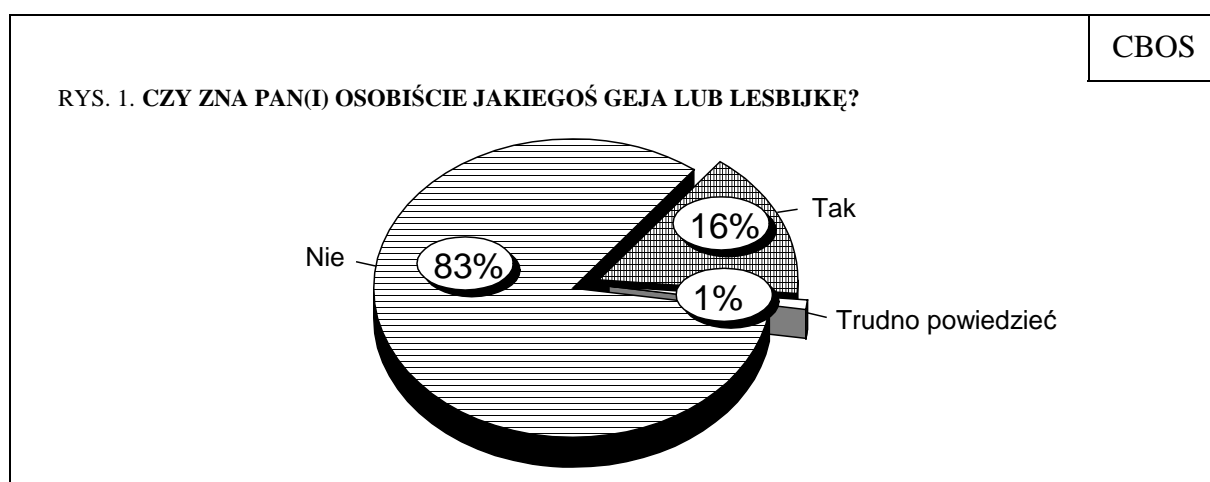
Przedmiotem naszego badania¹ była społeczna akceptacja praw dla gejów i lesbijek (takich jak prawo do prawnego usankcjonowania związków, prawo do obecności w sferze publicznej), a także dystans wobec homoseksualistów. Geje i lesbijki niekiedy wzbudzają lęk lub niechęć i nie są akceptowani w niektórych rolach społecznych, postanowiliśmy więc sprawdzić, jakie są w polskim społeczeństwie granice tolerancji. Terminów „geje i lesbijki” oraz „homoseksualiści” używaliśmy wymiennie.

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (182) zrealizowano w dniach 1-4 lipca 2005 roku na liczącej 1021 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych Polaków.

OSOBISTA ZNAJOMOŚĆ GEJÓW I LESBIJEK

Mniej więcej jedna szósta ogółu dorosłych Polaków (16%) zna osobiście geja lub lesbijkę. Można przypuszczać, że geje ujawniający swoją tożsamość to zwykle dobrze wykształceni mieszkańcy dużych miast, ludzie młodzi lub w średnim wieku. Im lepiej wykształceni są badani, tym częściej deklarują, że osobiście znają homoseksualistę. Deklaracje takie częściej składają mieszkańcy dużych miast niż osoby mieszkające na wsi i w małych miastach. Respondenci w wieku 45 lat i więcej mają takie znajomości rzadziej niż młodszy.

SPOŁECZNA AKCEPTACJA PRAW DLA HOMOSEKSUALISTÓW

ZWIĄZKI MAŁŻEŃSKIE I PARTNERSKIE

Niektórzy homoseksualiści i ich organizacje dążą do uzyskania dla związków gejów i lesbijek pełnych praw małżeńskich. Jednak w Polsce nie było, jak dotąd, prowadzących do tego celu działań, które miałyby szanse powodzenia. Pojawiło się natomiast kilka inicjatyw formalizacji związków gejów i lesbijek, w których partnerzy mieliby pewne, lecz nie wszystkie prawa przysługujące małżonkom. W projektach mówiło się o prawnym usankcjonowaniu konkubinatów lub związków partnerskich. Inicjatywy te nie były skuteczne, wywołały jednak wiele publicznych dyskusji.

Większość Polaków skłonna jest przyznać związkom homoseksualnym prawo do wspólnego rozporządzania majątkiem (co zresztą obecnie jest możliwe). Ponad połowa (53%) badanych sądzi, że pary gejów lub lesbijek tworzące związek powinny mieć prawo posiadania wspólnego majątku, natomiast ponad jedna trzecia (36%) jest przeciwnego zdania.

RYS. 2. CZY, PANA(I) ZDANIEM, PARY GEJÓW I LESBIJEK, CZYLI OSÓB TEJ SAMEJ PŁCI POZOSTAJĄCYCH ZE SOBĄ W INTYMNYM ZWIĄZKU, POWINNY MIEĆ PRAWO:

POSIADAĆ WSPÓLNY MAJĄTEK

	(%)		
IV 2001	58	31	11
XII 2003	55	33	12
VII 2005	53	36	11

ZAWIERAĆ ZWIĄZKI NIEBĘDĄCE MAŁŻEŃSTWEM, W KTÓRYCH PARTNERZY MIELIBY PRAWA MAJĄTKOWE PRZYSŁUGUJĄCE MAŁŻONKOM, NP. PRAWO DO WSPÓLNEGO OPODATKOWANIA, PRAWO DO DZIEDZICZENIA PO ZMARŁYM PARTNERZE*

	(%)		
XII 2003	34	56	11
VII 2005	46	44	10

ZAWIERAĆ ZWIĄZKI MAŁŻEŃSKIE

	(%)		
IV 2001	24	69	7
VII 2005	22	72	7

ADOPTOWAĆ DZIECI

	(%)		
IV 2001	8	84	8
XII 2003	8	84	8
VII 2005	6	90	4

Tak
  Nie
  Trudno powiedzieć

* W XII 2003 roku pytanie brzmiało: „Ostatnio w Senacie złożono propozycję, aby zalegalizować związki partnerskie dwóch osób jednej płci. Partnerzy w takim związku mieliby niektóre uprawnienia przysługujące małżonkom, np. prawo do wspólnego opodatkowania się, prawo do dziedziczenia po zmarłym partnerze, prawo do korzystania z ubezpieczenia zdrowotnego dla członków rodziny, ale nie mieliby prawa do adopcji dzieci. Czy, Pana(i) zdaniem, dwie osoby jednej płci żyjące wspólnie powinny mieć prawo zalegalizować swój związek na takich zasadach?”

Blisko połowa ankietowanych (46%) opowiada się za prawnym usankcjonowaniem związków gejów lub lesbijek, w których partnerzy mieliby prawa majątkowe przysługujące małżonkom. W ciągu ostatniego półtora roku wzrosła aproba legalizacji takich związków. Dokładne porównanie nie jest możliwe, ponieważ w grudniu 2003 roku pytanie było nieco inaczej sformułowane (wtedy dyskutowano o projekcie ustawy o związkach partnerskich, więc pytaliśmy o ten projekt). O ile jednak wówczas większość badanych (56%) była

przeciwko legalizacji związków partnerskich par homoseksualnych, o tyle obecnie mniej niż połowa (44%) sprzeciwia się sformalizowanym związkom homoseksualistów.

Przyznanie parom gejów lub lesbijek prawa do zawierania małżeństw jest skłonna zaakceptować nieco ponad jedna piąta Polaków (22%), natomiast blisko trzy czwarte (72%) jest temu przeciwnych. W ciągu ostatnich czterech lat nieznacznie zwiększył się odsetek przeciwników.

Nieliczni ankietowani (6%) uważają, że homoseksualiści powinni mieć prawo adoptowania dzieci, zdecydowana większość zaś (90%, wzrost o 6 punktów od grudnia '03) odrzuca takie rozwiązanie.

Deklarowanie osobistej znajomości geja lub lesbijki ma silny wpływ na opinie dotyczące praw, jakie im się należą. Osoby, które zetknęły się z nimi bezpośrednio, zdecydowanie częściej niż pozostałe sądzą, że pary homoseksualne powinny mieć prawo posiadania wspólnego majątku, zawierania legalnych związków niebędących małżeństwami, wstępowania w związki małżeńskie, adoptowania dzieci. Różnice między obiema grupami są wyraźne.

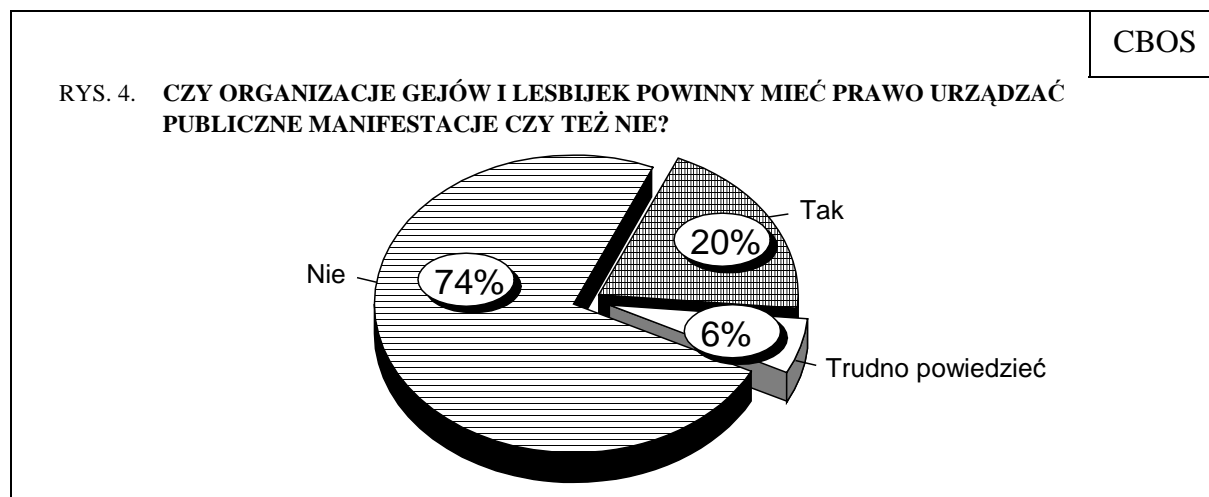
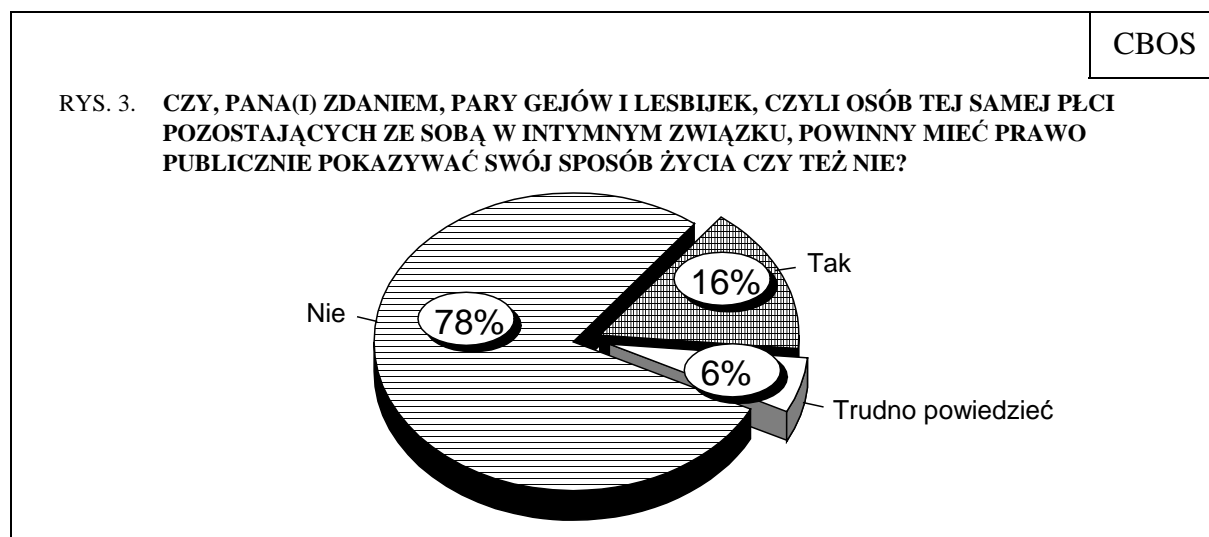
Tabela 1

Czy, Pana(i) zdaniem, pary gejów i lesbijek, czyli osób tej samej płci pozostających ze sobą w intymnym związku, powinny mieć prawo:	Odpowiedzi osób:	
	znających osobiście geja lub lesbijkę	nieznających osobiście geja lub lesbijki
	w procentach	
- posiadać wspólny majątek		
Tak	67	50
Nie	28	38
Trudno powiedzieć	5	12
- zawierać związki niebędące małżeństwem, w których partnerzy mieliby prawa majątkowe przysługujące małżonkom, np. prawo do wspólnego opodatkowania, prawo do dziedziczenia po zmarłym partnerze		
Tak	62	43
Nie	35	46
Trudno powiedzieć	2	11
- zawierać związki małżeńskie		
Tak	37	19
Nie	60	74
Trudno powiedzieć	3	7
- adoptować dzieci		
Tak	9	5
Nie	90	91
Trudno powiedzieć	2	4

GEJE I LESBIJKI W SFERZE PUBLICZNEJ

Zakaz przeprowadzenia w Warszawie Parady Równości, a wcześniej podobne spory w Krakowie pokazały, że publiczne deklarowanie i manifestowanie swojej orientacji homoseksualnej, a także działanie w interesie tej grupy obywateli natrafia na opory znacznej części społeczeństwa. Przeciwnicy Parady Równości uzasadniali sprzeciw niezgodą na to, aby geje manifestowali jako przedstawiciele mniejszości seksualnej. Wyrażali też przypuszczenie, że demonstranci będą okazywać swoją seksualność i będzie to sprzeczne z etycznymi standardami i poczuciem estetyki.

Około jednej szóstej Polaków (16%) uważa, że pary tej samej płci powinny mieć prawo do publicznego pokazywania swojego stylu życia, natomiast ponad trzy czwarte (78%) jest przeciwnego zdania. Jedna piąta (20%) sądzi, że homoseksualiści powinni mieć możliwość organizowania publicznych manifestacji, większość zaś (74%) wyraża przeciwną opinię.

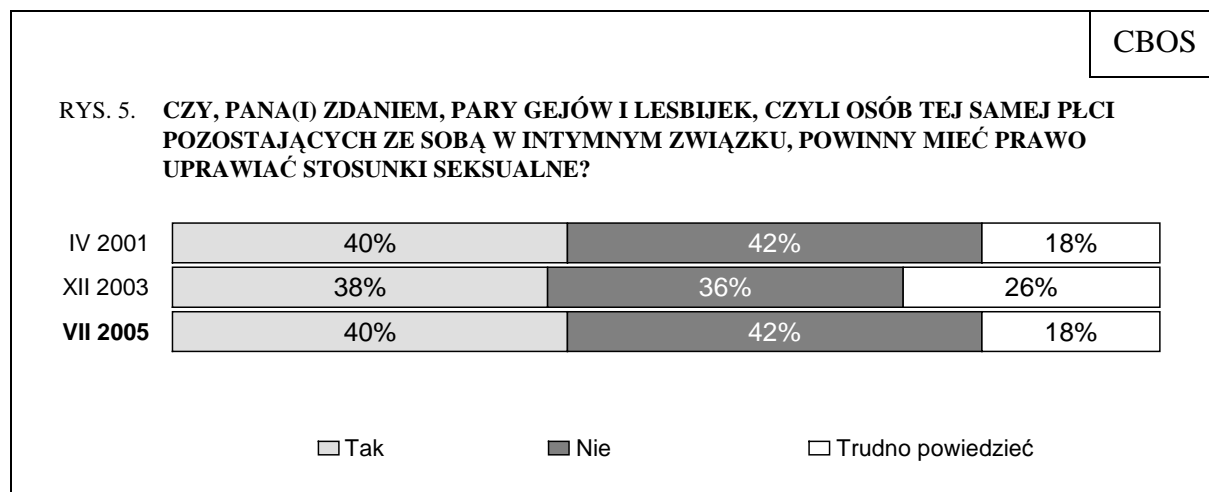
Znajomość z gejem lub lesbijką sprzyja akceptacji ich obecności w sferze publicznej. Osoby, które znają kogoś takiego, dwukrotnie częściej niż pozostałe uważają, że homoseksualiści powinni mieć prawo do publicznego ujawniania swojej orientacji, a ponad dwa razy częściej niż inne sądzą, że powinni mieć także prawo do urządzania manifestacji.

Tabela 2

Czy, Pana(i) zdaniem, pary gejów i lesbijek, czyli osób tej samej płci pozostających ze sobą w intymnym związku, powinny mieć prawo publicznie pokazywać swój sposób życia czy też nie?	Odpowiedzi osób:	
	znających osobiście geja lub lesbijkę	nieznających osobiście geja lub lesbijki
	w procentach	
Tak	28	14
Nie	69	80
Trudno powiedzieć	3	6
Czy organizacje gejów i lesbijek powinny mieć prawo urządzać publiczne manifestacje czy też nie?		
Tak	40	17
Nie	57	77
Trudno powiedzieć	3	6

PRYZWOLENIE NA STOSUNKI SEKSUALNE GEJÓW I LESBIJEK

Znacząca grupa Polaków opowiada się za najdalej idącą ingerencją w prawa homoseksualistów - za ograniczeniem im swobody postępowania w życiu prywatnym. Nieco ponad dwie piąte badanych (42%) uważa, że prawo nie powinno zezwalać parom homoseksualnym na uprawianie stosunków seksualnych. Zbliżona liczebnie grupa (40%) jest przeciwnego zdania.

Podobnie jak w przypadku innych praw, kontakt osobisty sprzyja tolerancji dla gejów i lesbijek. Osoby znające homoseksualistę znacznie częściej niż pozostałe sądzą, że prawo nie powinno ingerować w swobodę zachowań seksualnych.

Tabela 3

Czy, Pana(i) zdaniem, pary gejów i lesbijek, czyli osób tej samej płci pozostających ze sobą w intymnym związku, powinny mieć prawo uprawiać stosunki seksualne?	Odpowiedzi osób	
	znających osobiście geja lub lesbijkę	nieznających osobiście geja lub lesbijki
	w procentach	
Tak	58	36
Nie	30	45
Trudno powiedzieć	12	19

SPÓŁECZNY DYSTANS WOBEC HOMOSEKSUALISTÓW

Homoseksualiści nierzadko wzbudzają u innych lęk lub niechęć. Częściowo wywołane są one przypisywaną im przez niektórych skłonnością do przestępczości seksualnej, częściowo stylem życia, jaki - w opinii badanych - mogliby prowadzić. Przekonania te znajdują wyraz w nieakceptowaniu gejów i lesbijek w pewnych rolach społecznych. Niejednokrotnie niechęć i strach wywołany nieaprobowaną orientacją seksualną powodują, że geje i lesbijki odrzucani są w każdej roli, tzn. dla znaczącej grupy Polaków kontakty z nimi są nie do przyjęcia, nawet w sytuacjach niewymagających zbytniej bliskości. **Około dwóch piątych respondentów nie próbuje homoseksualistów w żadnej roli: 43% nie toleruje lesbijek, a 40% w ogóle nie akceptuje gejów.**

Do pomiaru dystansu użyliśmy serii pytań o reakcje, jakie wzbudzałyby homoseksualiści (osobno geje i lesbijki) pełniący różne role społeczne - pytaliśmy respondentów, czy zaakceptowaliby ich w danej roli czy też nie. Odpowiedzi udzielano za pomocą czterostopniowej skali: „zdecydowanie nie miał(a)bym zastrzeżeń”, „raczej nie miał(a)bym zastrzeżeń”, „raczej był(a)bym przeciwko temu”, „zdecydowanie był(a)bym przeciwko temu”. Respondentom przedstawiano sytuację hipotetyczną, pytanie zadawano wszystkim, niezależnie od ich sytuacji zawodowej i rodzinnej. W prezentacji danych łącznie potraktowano odpowiedzi „zdecydowanie” i „raczej”.

Tabela 4

Proszę sobie wyobrazić, jak zareagował(a)by Pan(i), gdyby okazało się, że gej/lesbijka ma zostać:	Gej	Lesbijka
	w procentach	
- Pana(i) sąsiadem (sąsiadką)		
Nie miał(a)bym zastrzeżeń	56	54
Był(a)bym przeciwko temu	38	40
Trudno powiedzieć	6	6
- Pana(i) bliskim współpracownikiem (współpracownicą)		
Nie miał(a)bym zastrzeżeń	45	42
Był(a)bym przeciwko temu	50	53
Trudno powiedzieć	5	5
- Pana(i) szefem (szefową) w pracy		
Nie miał(a)bym zastrzeżeń	41	42
Był(a)bym przeciwko temu	53	53
Trudno powiedzieć	6	5
- posłem (posłanką) w Pana(i) okręgu wyborczym		
Nie miał(a)bym zastrzeżeń	37	38
Był(a)bym przeciwko temu	57	56
Trudno powiedzieć	6	6
- nauczycielem (nauczycielką) Pana(i) dziecka		
Nie miał(a)bym zastrzeżeń	19	21
Był(a)bym przeciwko temu	77	75
Trudno powiedzieć	4	4
- opiekunem (opiekunką) Pana(i) dziecka		
Nie miał(a)bym zastrzeżeń	11	14
Był(a)bym przeciwko temu	86	83
Trudno powiedzieć	3	3
- księdzem w Pana(i) parafii		
Nie miał(a)bym zastrzeżeń	13	-
Był(a)bym przeciwko temu	82	-
Trudno powiedzieć	5	-

Większość Polaków zaakceptowałaby geja lub lesbijkę jedynie w roli sąsiada lub sąsiadki. Grupa osób mających zastrzeżenia to około 40% ogółu.

W przypadku pozostałych wyszczególnionych w badaniu ról więcej osób wyraża sprzeciw wobec pełnienia ich przez gejów lub lesbijki, niż skłonnych byłoby to zaakceptować. Stosunkowo duże grupy zaaprobowałyby gejów i lesbijki w roli szefa (41% i 42%), a także współpracownika (odpowiednio: 45% i 42%). Kobiety nieco częściej niż mężczyźni dopuszczają możliwość pracy pod kierownictwem geja. Ci, których ta sytuacja realnie dotyczy, czyli pracownicy najemni, częściej niż pozostali zaakceptowaliby pracę z szefem bądź współpracownikiem gejem lub lesbijką. W grupach społeczno-zawodowych przeciwni

pracy pod kierunkiem homoseksualisty najczęściej są emeryci, renciści i rolnicy, a więc osoby, dla których taka możliwość jest jedynie hipotetyczna.

Mniej niż dwie piąte ankietowanych byłoby w stanie zaakceptować poślą-geja lub poślankę-lesbijkę. Poglądy polityczne do pewnego stopnia różnicują odpowiedzi na to pytanie. Większość badanych niezależnie od przekonań politycznych byłaby przeciwna temu, by homoseksualista reprezentował ich w Sejmie, jednak możliwość taką częściej dopuszczają osoby o poglądach lewicowych niż centrowych czy prawicowych.

Zdecydowany opór budzą kontakty gejów i lesbijek z dziećmi. Wyraźna większość Polaków nie chciałaby, żeby gej lub lesbijka uczyli ich dziecko lub opiekowali się nim. Być może do pewnego stopnia jest to efekt niedawno ujawnionych przypadków pedofilii - niektóre mass media w komentarzach przypisywały gejom i lesbijkom ponadprzeciętne skłonności w tej mierze.

Ksiądz-gej nie mógłby liczyć na akceptację parafian - sprzeciw wyraża 82% Polaków. Dezaprobata księdza homoseksualisty jest najsilniejsza wśród osób najczęściej biorących udział w praktykach religijnych.

Aby określić społeczne zróżnicowania co do akceptacji gejów i lesbijek, stworzyliśmy syntetyczny wskaźnik. Zliczyliśmy, w ilu spośród wymienionych ról respondent zaakceptowałby ich obecność.

Dystans wobec gejów i lesbijek jest jednakowy. Zależy od wieku, miejsca zamieszkania, wykształcenia i warunków materialnych respondentów.

Wraz z wiekiem spada otwartość na osoby o orientacji homoseksualnej: najmłodszy akceptują ich średnio w największej liczbie ról, najstarsi - w najmniejszej. Im większa miejscowość, w której mieszka respondent, tym więcej ról, w których gej lub lesbijka nie wzbudzaliby oporów. Otwartość na osoby o odmiennej orientacji seksualnej rośnie wraz z wykształceniem i jest tym większa, im lepsze są warunki materialne respondentów.

Silny wpływ na akceptację homoseksualistów ma religijność mierzona częstością udziału w praktykach religijnych. Im częściej badani w nich uczestniczą, tym mniej jest ról społecznych, w których skłonni byliby zaakceptować gejów i lesbijki.

Tabela 5

	Średnia liczba ról, w jakich respondenci byliby skłonni zaakceptować*:	
	geja	lesbijkę
Ogółem	2,1	2,1
Płeć		
Mężczyźni	2,0	2,1
Kobiety	2,2	2,1
Wiek		
18-24 lata	2,8	2,9
25-34	2,8	2,7
35-44	2,3	2,3
45-54	1,8	1,9
55-64	1,7	1,7
65 lat i więcej	1,1	1,1
Miejsce zamieszkania		
Wieś	1,6	1,6
Miasto do 20 tys. ludności	1,9	2,1
20-100 tys.	2,3	2,4
101-500 tys.	2,4	2,3
powyżej 500 tys.	2,9	2,8
Wykształcenie		
Podstawowe	1,3	1,2
Zasadnicze zawodowe	1,9	2,0
Średnie	2,5	2,6
Wyższe	3,4	3,3
Ocena własnych warunków materialnych		
Złe	1,8	1,8
Średnie	2,0	2,1
Dobre	2,4	2,5
Udział w praktykach religijnych		
Kilka razy w tygodniu	1,2	1,1
Raz w tygodniu	1,9	2,0
1-2 razy w miesiącu	2,2	2,3
Kilka razy w roku	2,3	2,4
Nigdy	3,4	3,4

* Wskaźnik przyjmuje wartości od 0 do 6. Aby umożliwić porównanie dystansu wobec gejów i lesbijek wyeliminowano z obliczeń pytanie o księdza w parafii

Deklarowanie znajomości geja lub lesbijki ma decydujący wpływ na stosunek do osób o orientacji homoseksualnej. Ci, którzy znają takie osoby, zdecydowanie częściej niż pozostali wyrażają akceptację. Dotyczy to każdej z funkcji, o które pytaliśmy.

Ciekawe może być przeanalizowanie, jak badani znający homoseksualistów różnicują gejów i lesbijki. Różnice zauważalne są w dwóch przypadkach - wyraźnie częściej skłonni byliby zaakceptować lesbijki w roli nauczycielek niż gejów w roli nauczycieli, częściej też zaaprobowałiby sąsiedztwo lesbijki niż geja.

Tabela 6

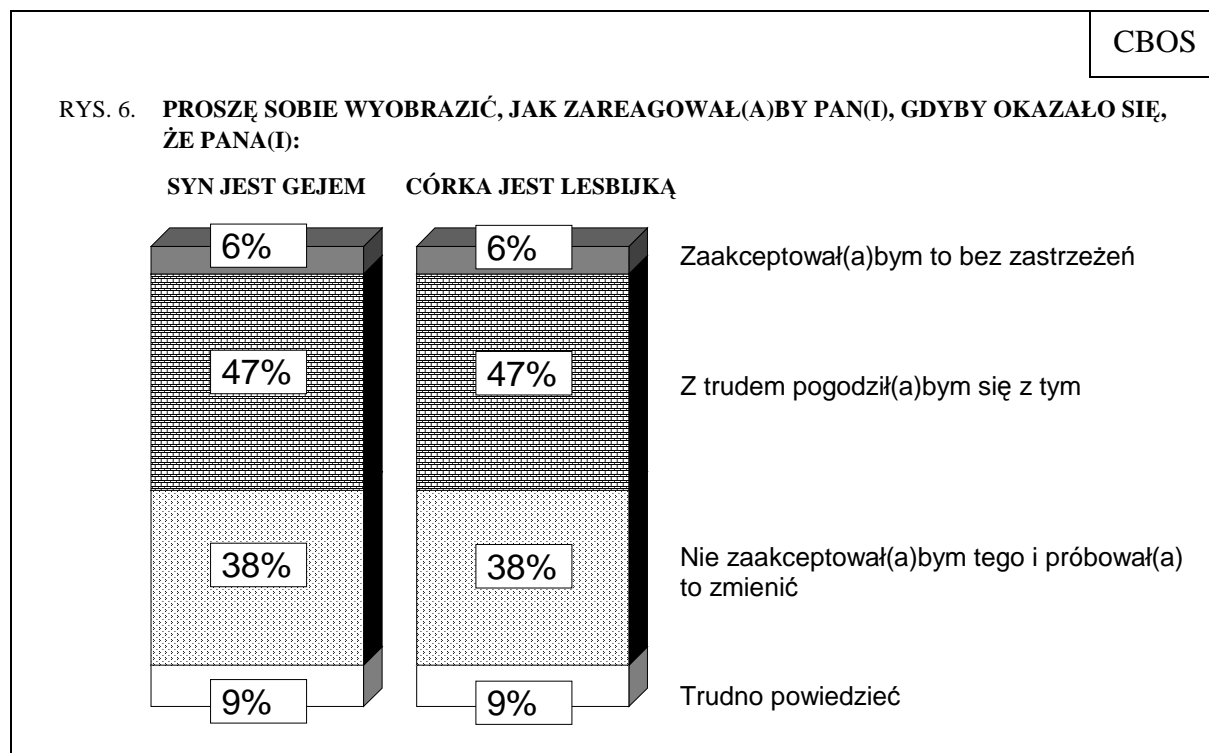
Respondenci dopuszczający sytuację, że gej/lesbijka miał(a)by zostać:	Gej	Lesbijka
	w procentach	
- ich sąsiadem (sąsiadką)		
Osoby znające osobiście geja lub lesbijkę	77	84
Osoby nieznające osobiście geja lub lesbijki	52	50
- ich szefem (szefową) w pracy		
Osoby znające osobiście geja lub lesbijkę	62	64
Osoby nieznające osobiście geja lub lesbijki	37	38
- ich bliskim współpracownikiem (współpracownicą)		
Osoby znające osobiście geja lub lesbijkę	66	62
Osoby nieznające osobiście geja lub lesbijki	41	39
- posłem (posłanką) w ich okręgu wyborczym		
Osoby znające osobiście geja lub lesbijkę	55	55
Osoby nieznające osobiście geja lub lesbijki	34	35
- nauczycielem (nauczycielką) ich dziecka		
Osoby znające osobiście geja lub lesbijkę	27	38
Osoby nieznające osobiście geja lub lesbijki	16	18
- opiekunem (opiekunką) ich dziecka		
Osoby znające osobiście geja lub lesbijkę	25	27
Osoby nieznające osobiście geja lub lesbijki	9	11
- księdzem w ich parafii		
Osoby znające osobiście geja lub lesbijkę	22	-
Osoby nieznające osobiście geja lub lesbijki	12	-

HOMOSEKSUALIZM WŁASNEGO DZIECKA

Jednym z najtrudniejszych doświadczeń homoseksualistów, związanych z ujawnieniem swojej orientacji, jest uzyskanie akceptacji rodziców. Ich reakcje na wiadomość o homoseksualnej orientacji dziecka lokują się między akceptacją a odrzuceniem. Skrajną formą braku akceptacji są próby jego „leczenia” (co jest niemożliwe, ponieważ - według Światowej Organizacji Zdrowia - homoseksualizm nie jest chorobą).

Niewielu ludzi znalazło się w sytuacji, kiedy rzeczywiście musiało ustosunkować się do wiadomości o odmiennej seksualności dziecka. Aby zbadać stopień odrzucenia homoseksualizmu, jeżeli dotyczyć miałby najbliższej osoby, przedstawiliśmy respondentom sytuację hipotetyczną: poprosiliśmy ich, aby wyobrazili sobie własną reakcję na wiadomość, że ich dziecko jest homoseksualistą. Pytaliśmy osobno o synów i córki. Pytanie zadawaliśmy wszystkim, niezależnie od ich sytuacji rodzinnej.

Jedynie nieliczni badani (6%) zaakceptowaliby bez zastrzeżeń homoseksualizm własnego dziecka. Blisko połowa (47%) pogodziłaby się z tym, ale z trudem. Znacząca grupa (38%) nie zaakceptowałaby tego i próbowała to zmienić. W odniesieniu do synów i córek przewidywane reakcje byłyby takie same.

Odpowiedzi na to pytanie różnicują płeć, wykształcenie, wiek i miejsce zamieszkania badanych. Mężczyźni częściej niż kobiety twierdzą, że próbowaliby zmienić homoseksualną orientację dziecka, rzadziej deklarują, że pogodziliby się z tym, natomiast równie rzadko zaakceptowaliby inność dziecka. Wraz z wykształceniem wzrasta skłonność do pogodzenia się z tym, maleje natomiast deklarowana gotowość do prób zmiany seksualnej orientacji syna lub córki. Najmłodszy badani częściej niż pozostali przyjęliby taką wiadomość bez zastrzeżeń, natomiast najstarsi - częściej niż inni próbowaliby zmienić seksualność dziecka.

Religijność odgrywa dużą rolę w przewidywanych reakcjach. Wraz z częstością praktyk religijnych zwiększa się deklarowana gotowość do podjęcia prób zmiany seksualnej orientacji dziecka, maleje natomiast skłonność do akceptacji i pogodzenia się z tym.

Tabela 7

Proszę sobie wyobrazić, jak zareagował(a)by Pan(i), gdyby okazało się, że Pana(i):	Odpowiedzi osób	
	znających osobiście geja lub lesbijkę	nieznających osobiście geja lub lesbijki
	w procentach	
- syn jest gejem		
Zaakceptował(a)bym to bez zastrzeżeń	10	5
Z trudem pogodził(a)bym się z tym	63	45
Nie zaakceptował(a)bym tego i próbował(a) to zmienić	23	41
Trudno powiedzieć	4	9
- córka jest lesbijką		
Zaakceptował(a)bym to bez zastrzeżeń	10	5
Z trudem pogodził(a)bym się z tym	62	45
Nie zaakceptował(a)bym tego i próbował(a) to zmienić	24	41
Trudno powiedzieć	4	9

Akceptacja homoseksualnych skłonności własnego dziecka byłaby niełatwa nawet dla ludzi opowiadających się za przyznaniem parom gejów lub lesbijek prawa do zawierania związków małżeńskich. Większość z nich z trudem pogodziłaby się z jego odmiennością, tylko co szósty zaakceptowałby to bez zastrzeżeń.

Tabela 8

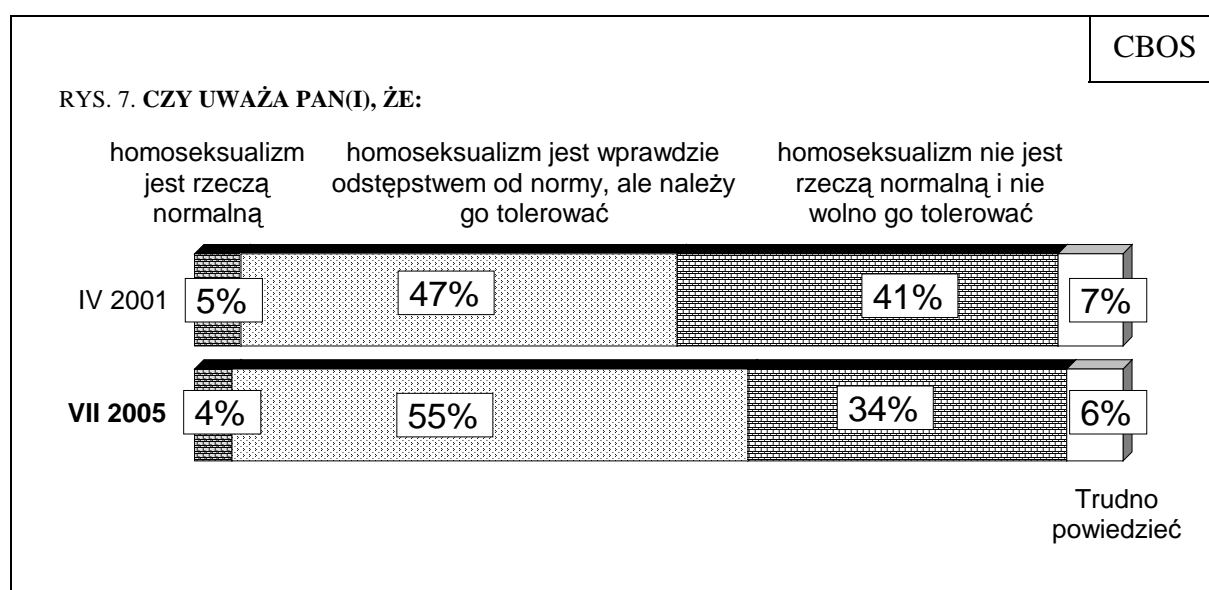
Proszę sobie wyobrazić, jak zareagował(a)by Pan(i), gdyby okazało się, że Pana(i):	Odpowiedzi osób:	
	uważających, że geje i lesbijki powinni mieć prawo zawierania związków małżeńskich	uważających, że geje i lesbijki nie powinni mieć prawa zawierania związków małżeńskich
	w procentach	
- syn jest gejem		
Zaakceptował(a)bym to bez zastrzeżeń	16	3
Z trudem pogodził(a)bym się z tym	61	43
Nie zaakceptował(a)bym tego i próbował(a) to zmienić	18	46
Trudno powiedzieć	5	8
- córka jest lesbijką		
Zaakceptował(a)bym to bez zastrzeżeń	16	3
Z trudem pogodził(a)bym się z tym	61	43
Nie zaakceptował(a)bym tego i próbował(a) to zmienić	18	46
Trudno powiedzieć	5	8

HOMOSEKSUALIZM: NORMA CZY ODSTĘPSTWO

W opinii zdecydowanej większości Polaków homoseksualizm jest odstępstwem od normy, jedynie nieliczni (4%) sądzą, że jest to zachowanie normalne.

Ci, którzy uważają homoseksualizm za odstępstwo od normy, są podzieleni co do postulowanego traktowania osób o tej orientacji. Ponad połowa (55%) sądzi, że należy je tolerować, natomiast jedna trzecia (34%) nie zgadza się na tolerancję. W ciągu ostatnich czterech lat zwiększył się odsetek Polaków opowiadających się za tolerancją wobec gejów i lesbijek.

Do zmiennych społeczno-demograficznych różnicujących odpowiedzi na to pytanie należy wiek, wykształcenie i miejsce zamieszkania. Wraz z wiekiem narasta przekonanie, że orientacji homoseksualnej nie wolno tolerować. Im wyższe jest wykształcenie respondentów, tym częstsze deklaracje, że homoseksualizm należy tolerować; różnice są tu bardzo wyraźne: za tolerowaniem opowiada się nieco ponad jedna trzecia osób z wykształceniem podstawowym i ponad trzy czwarte z wyższym. Im większe miasto, tym większa część jego mieszkańców opowiada się za tolerancją.

Podobnie jak w przypadku wszystkich pozostałych pytań na ten temat, deklarowanie znajomości z gejem lub lesbijką okazuje się decydującym czynnikiem kształtującym poglądy. Osoby znające homoseksualistę częściej niż pozostałe opowiadają się za tolerancją, rzadziej natomiast uważają, że nie można tolerować odmiennej orientacji seksualnej.

Tabela 9

Czy uważa Pan(i), że:	Odpowiedzi osób:	
	znających osobiście geja lub lesbijkę	nieznających osobiście geja lub lesbijki
	w procentach	
- homoseksualizm nie jest rzeczą normalną i nie wolno go tolerować	17	38
- homoseksualizm jest wprawdzie odstępstwem od normy, ale należy go tolerować	73	52
- homoseksualizm jest rzeczą normalną	6	4
Trudno powiedzieć	4	6

★

★

★

Znaczna część polskiego społeczeństwa nie akceptuje homoseksualizmu i homoseksualistów. W odczuciu wielu ludzi orientacja seksualna gejów i lesbijek wpływa na pełnienie przez nich każdej roli społecznej, stąd niechęć do nawet najodleglejszych kontaktów. Około dwóch piątych ankietowanych nie aprobuje homoseksualistów w żadnej z ról, o których mówiliśmy w badaniu.

Niechęć do homoseksualistów czy lęk przed nimi wynikają, w znacznej mierze, z ich nieznajomości. Ci, którzy znają takie osoby, znacznie częściej niż pozostali akceptują bliskość gejów, częściej niż inni są za przyznaniem im prawa do formalizowania związków, częściej też opowiadają się za tym, aby mieli oni prawo obecności w sferze publicznej.

W ciągu ostatnich dwóch lat opinie na temat praw należnych parom gejów lub lesbijek nieco się zmieniły. Wzrosła akceptacja idei związków partnerskich, czyli prawnego ich usankcjonowania, jednakże pod warunkiem, że nie będzie to małżeństwo i że partnerzy nie będą mogli adoptować dzieci. Z drugiej strony, prawne zrównanie związków hetero- i homoseksualnych budzi sprzeciw zdecydowanej i niemalejącej większości Polaków.

Takie same reakcje wzbudzają w społeczeństwie geje i lesbijki - są równie często akceptowani w różnych rolach, przewidywane reakcje na homoseksualizm syna i córki byłyby jednakowe. Co ciekawe, wśród osób, które znają geja lub lesbijkę, pojawiają się różnice w akceptacji homoseksualistów - mężczyzn i kobiet. Nie dziwi to, ponieważ - według badaczy problemu - homoseksualizm męski i kobiecy to odmienne zjawiska biologiczne, psychologiczne i społeczne.

Opracował
Michał WENZEL

A N E K S

Tabela 1. Czy zna Pan(i) osobiście jakiegoś geja lub lesbijkę?
(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	16	83	1	1021
Płeć				
Mężczyźni	16	82	2	486
Kobiety	15	84	1	535
Wiek				
18-24 lat	23	76	1	155
25-34	20	79	1	186
35-44	22	76	2	167
45-54	11	87	2	208
55-64	12	86	2	126
65 lat i więcej	6	92	2	179
Miejsce zamieszkania				
Wieś	8	90	2	375
Miasto do 20 tys.	17	82	1	129
20-100 tys.	17	81	2	201
101-500 tys.	23	75	2	194
501 tys. i więcej mieszk.	22	77	1	121
Wykształcenie				
Podstawowe	9	89	1	295
Zasadnicze zawodowe	12	88	1	261
Średnie	20	78	3	354
Wyższe	29	71	0	111
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	27	73	0	59
Prac. umysł. niż. szczebla	26	71	3	86
Pracownicy fiz.- umysł.	20	79	2	97
Robotnicy wykwalifikowani	25	74	1	80
Robotnicy niewykwalifik.	8	92	0	50
Rolnicy	6	94	0	54
Pracujący na własny rach.	26	74	0	36
Bierni zawodowo				
Renciści	6	90	4	108
Emeryci	10	88	2	209
Uczniowie i studenci	19	80	1	76
Bezrobotni	12	86	1	119
Gospodynie domowe i inni	23	77	0	46
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	20	78	2	128
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	29	70	1	74
sekt. pryw. poza rolnict.	22	78	1	209
prywatnym gosp. rolnym	9	91	0	55
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	11	88	1	136
301-500	14	83	3	171
501-900	16	83	1	236
901-1200	15	85	0	75
Powyżej 1200 zł	32	68	0	65
Ocena własnych war. mater.				
Złe	12	84	3	322
Średnie	16	84	0	436
Dobre	20	79	1	261
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	15	83	3	90
Raz w tygodniu	13	86	1	521
1-2 razy w miesiącu	10	89	1	174
Kilka razy w roku	23	75	1	167
W ogóle nie uczestniczy	29	64	6	69
Poglądy polityczne				
Lewica	18	81	1	152
Centrum	15	83	2	307
Prawica	19	80	2	284
Trudno powiedzieć	12	87	1	276

Tabela 2. Czy, Pana(i) zdaniem, pary gejów i lesbijek, czyli osób tej samej płci pozostających ze sobą w intymnym związku, powinny mieć prawo **zawierać związki małżeńskie**?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	22	72	7	1020
Płeć				
Mężczyźni	22	72	7	485
Kobiety	22	71	7	535
Wiek				
18-24 lat	32	65	3	155
25-34	31	65	4	186
35-44	24	74	2	167
45-54	17	73	9	207
55-64	15	75	10	126
65 lat i więcej	10	78	12	179
Miejsce zamieszkania				
Wieś	15	77	8	375
Miasto do 20 tys.	21	74	5	129
20-100 tys.	31	63	6	201
101-500 tys.	22	73	5	194
501 tys. i więcej mieszk.	27	65	8	121
Wykształcenie				
Podstawowe	13	75	12	294
Zasadnicze zawodowe	20	74	6	261
Średnie	27	69	4	354
Wyższe	33	65	2	111
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	33	65	1	59
Prac. umysł. niż. szczebla	29	66	5	86
Pracownicy fiz. - umysł.	21	76	3	97
Robotnicy wykwalifikowani	27	72	1	80
Robotnicy niewykwalifik.	30	68	2	50
Rolnicy	20	68	12	54
Pracujący na własny rach.	21	75	4	36
Bierni zawodowo				
Renciści	14	73	12	108
Emeryci	12	78	11	209
Uczniowie i studenci	35	63	3	76
Bezrobotni	22	71	7	119
Gospodynie domowe i inni	18	71	10	46
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	25	72	3	128
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	29	66	5	74
sekt. pryw. poza rolnict.	25	72	3	209
prywatnym gosp. rolnym	22	66	12	55
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	22	68	10	136
301-500	18	76	6	171
501-900	21	74	5	236
901-1200	20	76	3	75
Powyżej 1200 zł	34	60	6	65
Ocena własnych war. mater.				
Złe	19	73	8	322
Średnie	20	73	7	436
Dobre	27	68	5	261
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	16	74	10	90
Raz w tygodniu	16	77	7	521
1-2 razy w miesiącu	22	72	5	174
Kilka razy w roku	33	64	3	167
W ogóle nie uczestniczy	42	47	12	69
Poglądy polityczne				
Lewica	37	62	1	152
Centrum	25	71	4	307
Prawica	19	76	5	284
Trudno powiedzieć	13	73	15	276

Tabela 3. Czy, Pana(i) zdaniem, pary gejów i lesbijek, czyli osób tej samej płci pozostających ze sobą w intymnym związku, powinny mieć prawo zawierać związki niebędące małżeństwem, w których partnerzy mieliby prawa majątkowe przysługujące małżonkom, np. prawo do wspólnego opodatkowania, prawo do dziedziczenia po zmarłym partnerze?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	46	44	10	1019
Płeć				
Mężczyźni	45	46	8	485
Kobiety	46	42	12	534
Wiek				
18-24 lat	61	34	5	155
25-34	55	36	10	185
35-44	50	42	7	167
45-54	43	46	11	207
55-64	39	46	15	126
65 lat i więcej	28	58	14	179
Miejsce zamieszkania				
Wieś	33	54	13	375
Miasto do 20 tys.	43	45	12	129
20-100 tys.	53	39	8	201
101-500 tys.	54	39	7	192
501 tys. i więcej mieszk.	63	29	8	121
Wykształcenie				
Podstawowe	31	51	18	294
Zasadnicze zawodowe	42	51	7	261
Średnie	55	38	7	353
Wyższe	68	27	4	111
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	73	21	6	59
Prac. umysł. niż. szczebla	63	32	5	86
Pracownicy fiz. - umysł.	46	44	11	97
Robotnicy wykwalifikowani	52	39	9	80
Robotnicy niewykwalifik.	57	41	2	50
Rolnicy	39	41	19	54
Pracujący na własny rach.	50	50	0	36
Bierni zawodowo				
Renciści	32	52	17	108
Emeryci	31	55	14	209
Uczniowie i studenci	68	25	7	76
Bezrobotni	39	52	10	119
Gospodynie domowe i inni	43	49	8	45
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	60	35	5	128
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	60	35	5	74
sekt. pryw. poza rolnict.	51	41	7	209
prywatnym gosp. rolnym	40	43	16	55
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	41	43	16	136
301-500	39	51	11	171
501-900	48	45	8	235
901-1200	56	36	8	75
Powyżej 1200 zł	66	30	4	65
Ocena własnych war. mater.				
Złe	40	47	13	322
Średnie	44	46	11	435
Dobre	57	38	5	261
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	28	56	16	90
Raz w tygodniu	40	49	10	519
1-2 razy w miesiącu	55	35	10	174
Kilka razy w roku	57	36	7	167
W ogóle nie uczestniczy	61	29	9	69
Poglądy polityczne				
Lewica	63	30	7	152
Centrum	52	41	7	307
Prawica	44	50	7	283
Trudno powiedzieć	32	49	19	276

Tabela 4. Czy organizacje grupujące gejów i lesbijki powinny mieć prawo urządzić publiczne manifestacje czy też nie?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	20	74	6	1020
Płeć				
Mężczyźni	24	71	5	485
Kobiety	17	75	7	535
Wiek				
18-24 lat	30	68	1	155
25-34	31	63	7	186
35-44	22	75	3	167
45-54	15	77	7	207
55-64	20	73	7	126
65 lat i więcej	5	85	10	179
Miejsce zamieszkania				
Wieś	13	77	10	375
Miasto do 20 tys.	13	82	5	129
20-100 tys.	27	69	4	201
101-500 tys.	23	73	4	194
501 tys. i więcej mieszk.	36	61	3	121
Wykształcenie				
Podstawowe	10	79	11	294
Zasadnicze zawodowe	16	78	6	261
Średnie	26	71	3	354
Wyższe	38	58	4	111
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	36	60	4	59
Prac. umysł. niż. szczebla	32	64	4	86
Pracownicy fiz.- umysł.	21	72	8	97
Robotnicy wykwalifikowani	18	78	3	80
Robotnicy niewykwalifik.	32	62	6	50
Rolnicy	11	77	11	54
Pracujący na własny rach.	24	76	0	36
Bierni zawodowo				
Renciści	14	76	10	108
Emeryci	9	83	8	209
Uczniowie i studenci	38	62	0	76
Bezrobotni	16	77	7	119
Gospodynie domowe i inni	24	70	6	46
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	28	68	5	128
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	26	71	3	74
sekt. pryw. poza rolnict.	24	71	5	209
prywatnym gosp. rolnym	17	72	11	55
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	14	77	8	136
301-500	17	76	7	171
501-900	20	76	4	236
901-1200	17	80	3	75
Powyżej 1200 zł	34	58	7	65
Ocena własnych war. mater.				
Złe	15	79	6	322
Średnie	23	71	7	436
Dobre	24	72	4	261
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	11	82	7	90
Raz w tygodniu	17	76	6	521
1-2 razy w miesiącu	19	74	7	174
Kilka razy w roku	28	69	3	167
W ogóle nie uczestniczy	40	50	10	69
Poglądy polityczne				
Lewica	33	64	3	152
Centrum	24	70	6	307
Prawica	18	79	2	284
Trudno powiedzieć	11	76	13	276

Tabela 5. Proszę sobie wyobrazić, jak zareagował(a)by Pan(i), gdyby okazało się, że **gej ma zostać posłem w Pana(i) okręgu wyborczym?** 1 - Nie miał(a)bym zastrzeżeń; 2 - Był(a)bym przeciwko temu

(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	37	57	6	1020
Płeć				
Mężczyźni	35	60	4	485
Kobiety	38	54	8	535
Wiek				
18-24 lat	54	42	4	155
25-34	49	46	5	186
35-44	36	58	6	167
45-54	30	62	7	207
55-64	33	60	8	126
65 lat i więcej	20	72	8	179
Miejsce zamieszkania				
Wieś	28	65	7	375
Miasto do 20 tys.	30	62	8	129
20-100 tys.	42	52	6	201
101-500 tys.	43	51	5	194
501 tys. i więcej mieszk.	52	44	4	121
Wykształcenie				
Podstawowe	23	67	10	294
Zasadnicze zawodowe	34	60	6	261
Średnie	44	51	5	354
Wyższe	56	41	3	111
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	61	37	1	59
Prac.umysł.niż.szczebła	53	39	8	86
Pracownicy fiz.- umysł.	36	56	8	97
Robotnicy wykwalifikowani	31	64	5	80
Robotnicy niewykwalifik.	30	69	2	50
Rolnicy	34	58	8	54
Pracujący na własny rach.	38	62	0	36
Bierni zawodowo				
Renciści	26	64	10	108
Emeryci	25	67	8	209
Uczniowie i studenci	63	34	3	76
Bezrobotni	34	60	6	119
Gospodynie domowe i inni	42	55	4	46
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	46	49	5	128
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	42	53	5	74
sekt. pryw. poza rolnict.	38	57	5	209
prywatnym gosp. rolnym	37	56	6	55
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	36	57	7	136
301-500	27	67	6	171
501-900	34	62	4	236
901-1200	30	67	3	75
Powyżej 1200 zł	59	39	2	65
Ocena własnych war. mater.				
Złe	32	62	6	322
Średnie	37	56	7	436
Dobre	43	52	5	261
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	24	71	6	90
Raz w tygodniu	34	60	7	521
1-2 razy w miesiącu	38	54	8	174
Kilka razy w roku	43	55	2	167
W ogóle nie uczestniczy	62	32	6	69
Poglądy polityczne				
Lewica	45	54	2	152
Centrum	39	55	5	307
Prawica	34	61	5	284
Trudno powiedzieć	32	57	11	276

Tabela 6. Proszę sobie wyobrazić, jak zareagował(a)by Pan(i), gdyby okazało się, że **lesbijka ma zostać posłanką w Pana(i) okręgu wyborczym?** 1 - Nie miał(a)bym zastrzeżeń; 2 - Był(a)bym przeciwko temu

(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	38	56	6	1020
Płeć				
Mężczyźni	37	58	5	485
Kobiety	39	54	7	535
Wiek				
18-24 lat	58	39	3	155
25-34	49	48	4	186
35-44	37	57	6	167
45-54	33	60	7	207
55-64	35	58	7	126
65 lat i więcej	18	73	8	179
Miejsce zamieszkania				
Wieś	29	65	6	375
Miasto do 20 tys.	34	60	6	129
20-100 tys.	44	50	5	201
101-500 tys.	43	52	5	194
501 tys. i więcej mieszk.	53	42	5	121
Wykształcenie				
Podstawowe	23	68	9	294
Zasadnicze zawodowe	36	59	5	261
Średnie	47	49	4	354
Wyższe	56	40	4	111
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	63	34	3	59
Prac. umysł. niż. szczebla	53	39	8	86
Pracownicy fiz.- umysł.	38	57	5	97
Robotnicy wykwalifikowani	34	62	3	80
Robotnicy niewykwalifik.	30	69	2	50
Rolnicy	34	58	8	54
Pracujący na własny rach.	38	62	0	36
Bierni zawodowo				
Renciści	28	61	11	108
Emeryci	24	70	7	209
Uczniowie i studenci	67	30	3	76
Bezrobotni	38	56	5	119
Gospodynie domowe i inni	42	55	4	46
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	47	48	5	128
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	45	48	7	74
sekt. pryw. poza rolnict.	38	58	4	209
prywatnym gosp. rolnym	38	56	6	55
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	39	54	6	136
301-500	28	66	6	171
501-900	34	63	3	236
901-1200	36	62	3	75
Powyżej 1200 zł	57	42	2	65
Ocena własnych war. mater.				
Złe	32	62	6	322
Średnie	38	55	7	436
Dobre	45	51	4	261
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	24	71	5	90
Raz w tygodniu	35	59	7	521
1-2 razy w miesiącu	40	53	7	174
Kilka razy w roku	42	55	2	167
W ogóle nie uczestniczy	65	29	6	69
Poglądy polityczne				
Lewica	48	50	2	152
Centrum	40	56	4	307
Prawica	35	61	4	284
Trudno powiedzieć	33	56	11	276

Tabela 7. Proszę sobie wyobrazić, jak zareagował(a)by Pan(i), gdyby okazało się, że **gej ma zostać Pana(i) szefem w pracy?**
 1 - Nie miał(a)bym zastrzeżeń; 2 - Był(a)bym przeciwko temu (%)

	1	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	41	53	6	1020
Płeć				
Mężczyźni	39	55	6	485
Kobiety	43	50	7	535
Wiek				
18-24 lat	51	46	3	155
25-34	57	38	5	186
35-44	44	50	6	167
45-54	37	57	6	207
55-64	33	57	10	126
65 lat i więcej	24	67	9	179
Miejsce zamieszkania				
Wieś	32	62	7	375
Miasto do 20 tys.	37	55	9	129
20-100 tys.	43	50	6	201
101-500 tys.	48	48	4	194
501 tys.i więcej mieszk.	59	33	7	121
Wykształcenie				
Podstawowe	23	68	9	294
Zasadnicze zawodowe	38	57	5	261
Średnie	50	45	5	354
Wyższe	67	28	5	111
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	59	29	12	59
Prac.umysł.niż.szczegła	61	38	1	86
Pracownicy fiz.- umysł.	44	49	7	97
Robotnicy wykwalifikowani	48	49	3	80
Robotnicy niewykwalifik.	40	54	7	50
Rolnicy	27	63	10	54
Pracujący na własny rach.	45	55	0	36
Bierni zawodowo				
Renciści	27	66	8	108
Emeryci	30	61	9	209
Uczniowie i studenci	52	43	4	76
Bezrobotni	38	57	4	119
Gospodynie domowe i inni	50	44	6	46
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	54	41	4	128
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	56	37	7	74
sekt. pryw. poza rolnict.	45	50	4	209
prywatnym gosp. rolnym	31	61	8	55
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	40	56	5	136
301-500	33	64	4	171
501-900	41	52	7	236
901-1200	45	49	6	75
Powyżej 1200 zł	59	40	1	65
Ocena własnych war. mater.				
Złe	37	57	6	322
Średnie	39	53	8	436
Dobre	49	47	4	261
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	21	71	8	90
Raz w tygodniu	38	55	7	521
1-2 razy w miesiącu	46	47	7	174
Kilka razy w roku	43	54	3	167
W ogóle nie uczestniczy	68	24	8	69
Poglądy polityczne				
Lewica	57	41	1	152
Centrum	42	51	7	307
Prawica	40	57	2	284
Trudno powiedzieć	32	55	13	276

Tabela 8. Proszę sobie wyobrazić, jak zareagował(a)by Pan(i), gdyby okazało się, że **lesbijką ma zostać Pana(i) szefowa w pracy?**
1 - Nie miał(a)bym zastrzeżeń; 2 - Był(a)bym przeciwko temu (%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	42	53	5	1020
Płeć				
Mężczyźni	43	53	4	485
Kobiety	40	54	6	535
Wiek				
18-24 lat	52	46	2	155
25-34	55	41	4	186
35-44	51	46	3	167
45-54	36	57	7	207
55-64	34	57	8	126
65 lat i więcej	23	71	6	179
Miejsce zamieszkania				
Wieś	32	62	6	375
Miasto do 20 tys.	41	52	7	129
20-100 tys.	48	46	5	201
101-500 tys.	46	52	2	194
501 tys.i więcej mieszk.	56	39	5	121
Wykształcenie				
Podstawowe	24	69	7	294
Zasadnicze zawodowe	40	55	5	261
Średnie	51	45	4	354
Wyższe	64	32	4	111
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	62	30	9	59
Prac.umysł.niż.szczegła	59	37	4	86
Pracownicy fiz.- umysł.	45	51	5	97
Robotnicy wykwalifikowani	47	50	3	80
Robotnicy niewykwalifik.	43	56	1	50
Rolnicy	31	61	8	54
Pracujący na własny rach.	49	51	0	36
Bierni zawodowo				
Renciści	25	67	8	108
Emeryci	29	64	7	209
Uczniowie i studenci	59	40	1	76
Bezrobotni	41	55	4	119
Gospodynie domowe i inni	46	48	6	46
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	53	43	3	128
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	54	40	6	74
sekt. pryw. poza rolnict.	47	50	3	209
prywatnym gosp. rolnym	34	59	6	55
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	38	57	5	136
301-500	31	65	4	171
501-900	45	51	4	236
901-1200	40	55	5	75
Powyżej 1200 zł	59	40	1	65
Ocena własnych war. mater.				
Złe	35	58	6	322
Średnie	41	53	6	436
Dobre	50	47	3	261
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	19	75	7	90
Raz w tygodniu	39	54	6	521
1-2 razy w miesiącu	46	50	5	174
Kilka razy w roku	45	54	1	167
W ogóle nie uczestniczy	70	25	5	69
Poglądy polityczne				
Lewica	57	41	2	152
Centrum	43	51	5	307
Prawica	41	56	2	284
Trudno powiedzieć	32	58	10	276

Tabela 9. Proszę sobie wyobrazić, jak zareagował(a)by Pan(i), gdyby okazało się, że **gej ma zostać księdzem w Pana(i) parafii?**
 1 - Nie miał(a)bym zastrzeżeń; 2 - Był(a)bym przeciwko temu (%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	13	82	5	1020
Płeć				
Mężczyźni	13	83	4	485
Kobiety	13	82	5	535
Wiek				
18-24 lat	17	83	1	155
25-34	20	75	5	186
35-44	14	83	3	167
45-54	12	81	8	207
55-64	11	83	6	126
65 lat i więcej	6	89	5	179
Miejsce zamieszkania				
Wieś	11	84	5	375
Miasto do 20 tys.	13	81	6	129
20-100 tys.	14	83	3	201
101-500 tys.	12	84	4	194
501 tys.i więcej mieszk.	20	75	5	121
Wykształcenie				
Podstawowe	8	89	4	294
Zasadnicze zawodowe	11	85	4	261
Średnie	17	78	5	354
Wyższe	20	72	8	111
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	17	74	9	59
Prac.umysł.niż.szczegła	21	74	5	86
Pracownicy fiz.- umysł.	16	77	8	97
Robotnicy wykwalifikowani	11	86	3	80
Robotnicy niewykwalifik.	14	85	1	50
Rolnicy	17	76	7	54
Pracujący na własny rach.	24	76	0	36
Bierni zawodowo				
Renciści	10	85	5	108
Emeryci	8	86	5	209
Uczniowie i studenci	18	82	0	76
Bezrobotni	10	87	4	119
Gospodynie domowe i inni	11	87	2	46
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	21	74	5	128
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	8	87	5	74
sekt. pryw. poza rolnict.	17	77	6	209
prywatnym gosp. rolnym	18	76	5	55
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	8	86	6	136
301-500	11	86	4	171
501-900	13	85	3	236
901-1200	14	83	3	75
Powyżej 1200 zł	22	70	8	65
Ocena własnych war. mater.				
Złe	11	84	5	322
Średnie	13	82	5	436
Dobre	16	80	4	261
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	5	90	6	90
Raz w tygodniu	11	85	3	521
1-2 razy w miesiącu	15	80	5	174
Kilka razy w roku	16	82	2	167
W ogóle nie uczestniczy	32	54	14	69
Poglądy polityczne				
Lewica	18	77	5	152
Centrum	15	82	3	307
Prawica	10	86	3	284
Trudno powiedzieć	12	81	8	276

Tabela 10. Proszę sobie wyobrazić, jak zareagował(a)by Pan(i), gdyby okazało się, że Pana(i) syn jest gejem? 1 - Zaakceptował(a)bym to bez zastrzeżeń; 2 - Z trudem pogodził(a)bym się z tym; 3 - Nie zaakceptował(a)bym tego i próbował(a) to zmienić; 4 - Byłoby mi to obojętne (%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	6	47	38	0	9	1021
Płeć						
Mężczyźni	6	43	41	0	9	486
Kobiety	6	51	35	0	9	535
Wiek						
18-24 lat	10	45	36	0	10	155
25-34	6	57	33	0	3	186
35-44	3	52	36	0	9	167
45-54	6	49	35	1	8	208
55-64	5	45	42	0	7	126
65 lat i więcej	5	33	47	0	15	179
Miejsce zamieszkania						
Wieś	4	37	49	0	10	375
Miasto do 20 tys.	5	51	32	0	12	129
20-100 tys.	6	52	34	0	8	201
101-500 tys.	7	57	30	0	5	194
501 tys.i więcej mieszk.	12	51	31	0	7	121
Wykształcenie						
Podstawowe	3	38	48	0	12	295
Zasadnicze zawodowe	5	45	42	0	8	261
Średnie	10	51	32	0	8	354
Wyższe	5	67	23	0	6	111
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	6	75	8	0	11	59
Prac.umysł.niż.szczebła	4	58	33	0	6	86
Pracownicy fiz.- umysł.	4	58	29	1	8	97
Robotnicy wykwalifikowani	8	52	38	0	2	80
Robotnicy niewykwalifik.	13	48	33	0	6	50
Rolnicy	3	43	33	2	19	54
Pracujący na własny rach.	2	41	50	0	7	36
Bierni zawodowo						
Renciści	6	34	51	0	10	108
Emeryci	5	38	46	0	11	209
Uczniowie i studenci	10	49	35	0	7	76
Bezrobotni	6	45	42	0	6	119
Gospodynie domowe i inni	6	47	37	0	10	46
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	4	65	22	0	9	128
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	5	49	38	0	7	74
sekt. pryw. poza rolnict.	6	53	35	0	5	209
prywatnym gosp. rolnym	5	47	30	2	16	55
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	5	47	41	0	7	136
301-500	5	39	48	0	9	171
501-900	8	45	41	1	6	236
901-1200	5	54	35	0	6	75
Powyżej 1200 zł	1	67	28	0	4	65
Ocena własnych war. mater.						
Złe	6	43	42	0	8	322
Średnie	4	49	36	0	10	436
Dobre	8	49	36	0	7	261
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	0	36	54	0	10	90
Raz w tygodniu	4	47	39	0	9	521
1-2 razy w miesiącu	8	45	38	0	9	174
Kilka razy w roku	9	51	33	0	7	167
W ogóle nie uczestniczy	14	55	21	0	8	69
Poglądy polityczne						
Lewica	11	54	29	0	6	152
Centrum	7	47	40	1	5	307
Prawica	4	51	37	0	8	284
Trudno powiedzieć	3	39	42	0	15	276